

Luboš Švec

Oponentský posudek magisterské diplomové práce Martiny Kratochvílové, *Běloruská republika*. Praha, FSV UK 2009. 146 s.

Martina Kratochvílové si ve své diplomové práci klade otázku, do jaké míry naplňovala Běloruská lidová republika kritéria státnosti, vytvořená po obsazení části běloruského území na sklonku první světové války německou armádou. Zkoumá předpoklady mezinárodní a subjektivní předpoklady pro vytvoření státu, způsob fungování běloruských orgánů a nakonec vliv na vývoj další běloruské státnosti.

Práci je přehledně rozčleněna do čtyř kapitol, zabývajících se poměry, genezí a rozvojem běloruského národního hnutí před první světovou válkou a během ní až do mírových jednání v Brestu Litevském, německou okupací a jejím vlivem na běloruské státně emancipační snahy. Ve třetí kapitole rozebírá fungování vzniklých (kvazi)státních orgánů a v poslední se zaměřila na kulturní a vzdělávací aktivity běloruských orgánů, které měly význam pro další běloruský rozvoj a na něž mohli částečně navázat běloruští aktivisté ve dvacátých letech. Připomenutí zaslouží, že v úvodu, vymežujícím cíle, metodologii a stav bádání, věnuje nemalou pozornost způsobu informování a poznatkům v české veřejnosti. K závěru je přiložen jmenný rejstřík, poskytující přehlednou charakteristiku hlavních činitelů.

Práce je založena na skutečně rozsáhlém výzkumu v archivech a knihovnách a co se týče heuristiky, bylo by ji možné hodnotit jako nadprůměrnou. Diplomantce se podařilo shromáždit především v běloruských archivech a knihovnách rozsáhlý informační materiál, poskytující dobrý přehled o cílech, podmínkách fungování a činnosti běloruského hnutí a jeho alternativách. Dokázala jej klasifikovat, kriticky zhodnotit a na jeho základě analyzovat možnosti a limity běloruské státnosti na konci první světové války. Vyhlášení BLR vidí jako reakci běloruských intelektuálů na nové podmínky vytvořené německé okupací i na státně emancipační kroky sousedních národů; slabost běloruských orgánů zapříčinily nejen okupační podmínky, ale především izolovanost a vnitřní slabost národního programu běloruské inteligence, které nezískala podporu většinou negramotného a etnicky indiferentního venkovského obyvatelstva a byla proto vždy slabším protihráčem silnějších polských či ruských národnostních rivalizujících alternativ. Bylo by podnětné pokusit se vysvětlit, jak běloruské hnutí 1918 odpovídá vývojovému modelu národního hnutí M. Hrocha – ostatně toto může být i otázka k zodpovězení během obhajoby.

Lze vytknout, že autorka ne vždy udržela odborný sloh a občas přecházela do zaujatého publicistického vyjadřování (v úvodu formulace s. 14 Panu prezidentu ..., s. 119 ... zaprodanci okupantů). Těžko lze evakuaci kulturních institucí jako i podniků na teritorium

neruských národů západního pohraničí do vnitrozemí ruskými úřady před postupující frontou přičítat nacionální motivaci (s.121 ..“snaze Rusů zlikvidovat tendence utlačovaných národů vytvořit vlastní státy“.. . Chvat při dokončování poznamenal stylistiku, formální úpravu (s.42 nejednotné řádkování), překlepy jmen (s.50 Khulman, správně R. Kuhlmann, plnil funkci státního sekretáře Zahraničního úřadu), některé zkratkovité formulace (s. 34 litevské a běloruské země jeden celek do 16. století, s. 57 .. vyvlastňování půdy, jen aby katoličtí statkáři..., s. 65 Bělorusové žijící v Kaliningradu - správně má být Kronštatu) i nepřesnosti vzniklé pravděpodobně přepisem jmen a termínů z běloruštiny. Pro zemský patriotismus navazující na litevské velkoknížectví (M. Romer) je běžnější název vycházející z polštiny krajovci místo oblastníci (s. 29). V bibliografickém záznamu hned na začátku práce autorka uvedla jiný titul než je diplomová práce. V závěrečném seznamu literatury bych doporučil rozlišovat memoárovou literaturu a odbornou; některé tituly, uváděné v poznámkách, ze závěrečného seznamu vypadly.

Tyto nepřesnosti poněkud snižují hodnotu jinak skutečně dobré a v českém prostředí průkopnické práce, jíž lze doporučit po pečlivé korektuře k publikaci. Diplomovou práci hodnotím jako velmi dobrou a doporučuji k úspěšné obhajobě.

Praha, 29. ledna 2009

.....
Doc. PhDr. Luboš Švec, CSc.